

Slovenski dom

Štev. 130.

V Ljubljani, petek 9. junija 1939.

Leto IV

Daljnosežni nemški kazenski ukrepi na Češkem

Zaradi umora poveljnika nemške policije v Kladnem so Nemci razorožili in odpravili češko policijo in uvedli vojno stanje v okraju Kladno

Praga, 9. jun. m. Nemški poročevalski urad poroča: Nemški pokrovitelj nad Češko in Moravsko obvešča: V noči med 7. in 8. junijem letos je bil pred realno gimnazijo v Kladnu zahrbtno ubit poveljnik stranke nemških policijskih redarjev Viljem Knitt. Morilec še niso prijeli. Nato je protektor von Neurath takoj izdal naslednje ukrepe za policijski okraj Kladno, ki veljajo do nadaljnjega:

1. Vsa javna zborovanja in sestanki pod milim nebom so prepovedani.
2. Zapreti se morajo vsi kinematografi, gledališča in javni lokali.
3. Zaradi hujškanja po učiteljstvu in profesorjih se zapro vse šole.
4. Od 20. ure zvečer do 5. jutraj morajo biti vsa glavna vrata in vsa okna v mestu zaprta; na vsak odpor je dovoljeno nemški policiji uporabljati orožje.
5. Župan in občinski odbor v Kladnu sta odstavljeni.
6. Postavitev vladnega komisarja.
7. Razorožiti in suspendirati se takoj češko državno policijo v Kladnu, ker ni izpolnjevala v službi svoje dolžnosti.

Ce ljudi, ki so zagrešili umor, ne bodo izsledili do 9. junija ob 20. uri, bodo izdani še novi kazenski ukrepi.

Praga, 9. jun. m. Nemški poročevalski urad poroča: Državni tajnik Franck in vrhovni poveljnik policijskih čet Kampf sta odpotovala včeraj popoldne v Kladno ter sta prisostvovala ob 6

zvečer slovesni razorožitvi čet češke državne policije na Glavnem trgu na Kladnu.

Praga, 9. junija. Oblasti so razpisale nagrado 30.000 kron za tistega, ki bi ovdal policijski ime morilec policijskega poveljnika v Kladnu.

Glasi o čeških Nemcih »Der Tag« piše ob umoru poveljnika nemških policijskih oddelkov: »Ta umor v Kladnu kaže, kakšne posledice je izzvala med češkim prebivalstvom akcija nekaterih

ljudi, naperjena proti Nemčiji in njenim zastopnikom. Z ozirom na hudi primer in okoliščine, v katerih je bil zločin storjen, je treba smatrati ukrepe protektorja Neuratha za opravičene.«

Te kazenske odredbe zaradi umora nemškega policijskega poveljnika v Kladnu so vzbudile med češkim prebivalstvom ogromno pozornost, ker pomenijo začetek postopne odprave samostojne češke upravne oblasti v protektoratu.

Izjave predsednika angleške vlade:

Miren sporazum med Anglijo in Nemčijo - še vedno možen

London, 9. junija. m. Predsednik angleške vlade Chamberlain je dal v spodnji zbornici zunanje politično izjavo glede odnosov med Anglijo in Nemčijo. Med drugim je poudaril, da je z velikim obžalovanjem opazil, da ga nemško časopisje napada in obtožuje, češ da vodi politiko obkoljevanja Nemčije ter gospodarsko vojno proti njej. Chamberlain se je skliceval na govora, ki ju je imel 12. in 19. maja ter je znova poudaril, da nikakor ne želi vojne proti Nemčiji ter da nikdar ni mislil izvajati niti gospodarskega obkoljevanja, kaj šele vojnega obkoljevanja Nemčije. Končno je Cham-

berlain znova naštel vse svoje izjave, v katerih je predlagal mirno rešitev vseh perečih vprašanj med Anglijo in Nemčijo. Dejal je, da odkritosrečno želi, da bi bil dosežen trajen mir, čeprav bi to zahtevalo spremembo sedanjega stanja glede razdelitve surovin. Poudaril pa je, da se to lahko doseže samo v ozračju medsebojnega zaupanja. Povabil je končno vse nemško časopisje, naj objavi tudi to, da Nemčijo vsekakor ugodno izjavo, in ne samo tiste njegove besede, ki zanje niso ugodne.

Vrhovni poveljnik francoske vojske se posvetuje s predsed. angleške vlade

London, 9. junija. o. Načelnik francoskega generalnega štaba Gamelin je včeraj imel v Londonu dolg razgovor s predsednikom vlade Chamberlainom v navzočnosti vojnega ministra Hora Belisha. O razgovoru ni nobenega uradnega poročila, poudarjajo pa, da spada ta sestanek med najvažnejše dogodke pri obisku francoskega vrhovnega poveljnika v Angliji.

General Gamelin je imel včeraj tudi dolg posvet s voditeljem turškega vojaškega odposlanstva v Londonu generalom Kijam Bejem. Posvet je veljal tehničnemu sodelovanju med turško in francosko vojsko, predmetu zaradi katerega je, kolikor se tiče Anglije, turško odposlanstvo odpotovalo v London.

Na večerji, ki jo je angleška vlada priredila vrhovnemu poveljniku francoske vojske, je gene-

ral Gamelin v svojem govoru poudaril moč zveze med Anglijo in Francijo. Ti državi ne moreta imeti več nobenih skrivnosti druga pred drugo. Izrazil je hvaležnost Francije Veliki Britaniji za trud glede oboroževanja. Če bi prišlo — kar Bog ne daj — do vojne, potem bo Francija pripravljena. Francozi vedo, da se bodo angleške čete pridružile njihovim. Francoski vojski se bodo toliko bolj borili, ker vedo, da jim tovariši z Anglije lahko hitro pridejo na pomoč.

Glede angleško-turških vojaških posvetov v Londonu pravijo, da so se začeli predvsem zaradi dobav večjih količin vojnega materiala. V angleških krogih zatrjujejo, da se bodo pogajanja med Anglijo in Turčijo v najkrajšem času ugodno končala ter da bo Anglija dobavila Turčiji strojnice in topove, s katerimi bodo Turki zavarovali Dardanele.

Angleški kralj govori Združenim državam

Washington, 9. jun. o. Na snočni večerji, ki jo je predsednik Združenih držav Roosevelt priredil angleški kraljevi dvojici, in katere so se udeležile najodličnejše ameriške politične in vojaške osebnosti, je imel predsednik Roosevelt govor, s katerim je pozdravil angleškega kralja in kraljico. Roosevelt je dejal, da so izredne žrtve, ki sta jih Amerika in Anglija pripravljali sprejeti za obrambo omike, primer za to, kako je treba urejati odnose med narodi.

Odgovoril mu je z napitnico angleški kralj, ki je med drugim dejal: »Prosim naša velika naroda, da bi v bodoče vedno stihali in prijateljsko delovala za mir na svetu.«

Samomor Rade Pašića

Belgrad, 9. junija. m. V duševni zmedenosti si je vzel življenje Rade Pašić, načelnik oddelka za kazenske zavode v pravosodnem ministrstvu. Pokojni Rade Pašić je bil nečak Nikole Pašića.

Trasiranje električnega voda med Karlovcem in Sušakom. Banovinska električna podjetja v Zagrebu trasirajo glavni električni vod Karlovec-Sušak. Vod bi imel 100.000 voltov napetosti. Ta vod gre za zdaj od Karlovca do Sušaka, na sektorju Karlovec-Zagreb pa naj bi bil dograjen pozeje, ko bo leta 1941. dogotovljena električna centrala Fužina-Tribanj. Ta centrala bo lahko dajala električno strujo tudi zagrebški električni centrali. Za zdaj postavljajo vod od Karlovca proti Sušaku, da bi lahko uporabili električno energijo pri gradnji predora na novi železniški progi med Črnomljem in Vrbovskim. Tudi redna dela za izgraditev jezov in dveh bazenov nad Fužinami, odkoder bi voda pritekala do Tribnja k električni centrali, so že v polnem teku. Voda bo tod imela zelo velik padeč — približno 6,50 m. Izrabljen bo ta padeč za proizvodnjo električne energije. Delo poskušajo banovinska električna podjetja v Zagrebu dokončati čimprej, da bi državne železnice lahko elektrificirale proga na odseku Sušak-Srpske Moravice.

Se letos se bodo pričela dela za izsuševanje Nikšićkega polja. Prebivalci Nikšićkega polja so leto za letom v veliki zadregi in stiski. Na to polje se izlivajo razni divji gorski hudourniki, in polju samemu je cela vrsta skritih vrelcev, ki od časa do časa poplavlja polje. Potoki prinašajo z gora kamenje in zasipajo rodovitno zemljo.

Darujte za VI. mednarodni kongres Kristusa Kralja, ki bo v Ljubljani od 25. do 30. julija 1939

Naša knežja dvojica - odpotovala iz Nemčije

Berlin, 9. junija. m. Po sporedu neslužbenega bivanja Nj. Vis. kneza-naměstnika Pavla in knežinje Olge v Nemčiji je snoči naša knežja dvojica ob 0.15 z dvornim vlakom odpotovala iz Berlina. Zadnje dni sta se knez Pavle in knežinja Olga mudila na obisku pri maršalu Göringu v Karinhahu ter sta naredila več izletov v bližnjo in daljno okolico.

Vesti 9. junija

250 ljudi je zadel sončarica včeraj v Washingtonu, ko so čakali na prihod in spreved angleške kraljeve dvojice.

Edinstvo Francije in Anglije je popolno, je govoril francoski guverner iz Maroka general Nogues, ki je včeraj obiskal Gibraltar in imel pri manifestacijah tamošnjega prebivalstva govor.

Pogajanja za vojaško zvezo med Anglijo in Rusijo se nadaljujejo. Če bo Rusija zadovoljna z angleškimi ponudbami, bi utegnili potovati na podpis sporazuma v Moskvo zunanji minister Halifax ali notranji minister Hoare. Za sklenitev sporazuma si prizadeva v Moskvi posebno angleško odposlanstvo, ki ga vodi Chamberlainov zunanji politični pomočnik Strang. Verjetno pa je, da bodo Sovjeti prišli z novimi zahtevami.

Za pomočnika sovjetskemu zunanjemu ministru sta bila imenovana Dekanozov in Lazovski.

Spanija ni zaradi državljanske vojne izčrpana, čeprav bo treba postaviti na novo skoraj vse hiše, mostove in narediti ceste. To je šele začetek, ki bo prinesel ustanovitev španske svetovne države, piše diplomatski urednik italijanske poročevalske agencije Stefani.

Italijanski prometni minister Beni si je včeraj ogledal Sarajevo, nato pa po slovesu našega prometnega ministra dr. Spaha odpotoval iz Sarajeva.

Kanadska policija v Detroitu je pred prihodom angleške kraljeve dvojice prišla in zaprla popra poglavarja irskih teroristov Russella, ki so ga izpustili šele danes, ko je plačal kavcijo 5000 dolarjev.

Velike manifestacije romunske državne mladinske organizacije »Straža carei« so bile včeraj v Bukarešti. Zaključnega nastopa se je udeležil tudi kralj Karol s prestolonaslednikom, prisotna je bila vlada, diplomatski zbor in številna zastopstva iz tujine.

Mlado nemško letalstvo v Spaniji je prvič dokazalo, da bo nadaljevalo z junaštvom, kakor so ga nemški letalci pokazali v svetovni vojni. Za slugo za vesetransko močno in izbornu vojsko ima Hitler, ki ga je Nemčiji dal božja previdnost — je govoril včeraj maršal Göring ob sprejemu prostovoljcev, ki so prišli iz Spanije.

Italijanski minister za javna dela si je včeraj ogledal albanska pristanišča in začel nove ceste ter izrazil zadovoljstvo nad uspešnimi deli.

Romunski zunanji minister Galencu bo danes v zbornici poročal o romunski zunanji politiki. Za njegov govor vlada povsod veliko zanimanje.

Italijanov v Tunisu je 49.000, pravih Francozov pa 42.000, poročajo italijanski listi in dokazujejo s tem upravičenost italijanskih zahtev do Tunisa.

V Turčijo sta dopotovala angleška poslanca Reynier in Michell, ki veljata za vojaška strokovnjaka v angleški poslanski zbornici.

Predor pod Bosporom med Carigradom in med mestom Haidar pašo na azijski strani bi rado naredilo neko tuje podjetje, ki je včeraj poslalo turški vladi svojo ponudbo.

Sredi ulice sta se udarila. Dva pijana delavca, Luka Miletič in Stevan Rukavina iz Like sta se vsedla za mizo, kjer sta se sedela dva njihova tovariša Mate Miletič in Mate Jeličin v kavarni »Beograd« v Vrhu. V tem trenutku pa je že — kakor med pijanimi ljudmi itak rado — prišlo do prepira med Miletičem in Matičem. Miletič je bil hujše krvi ter je brž izvlekel oster nož ter zamahnil z njim proti Matiču. Matič je videl, da se z Miletičem ni šaltiti. Urno je pobral šila in kopita, pobegnil na dvorišče ter odonot izginil na ulico. Čez nekaj časa sta Miletič in Rukavina odšla iz kavarne »Beograd« ter prišla pred neko drugo kavarno. Tedaj pa se je pred njima nenadoma prikazal s stolom v rokah Matič, z njim pa Jeličin. Brž sta se pognala proti Miletiču in Rukavini; nastal je hud tepež, v katerega se je pri priči vmešalo še nekaj Ličanov. V tem pretepu je je najbolj izkupil Miletič, ki je obležal na tleh, ves oblit s krvjo; ostali udeleženci so se nemudoma raztepli na vse strani. Miletiča so takoj odpeljali v bolnišnico, vendar je bil ranjen tako hudo, da bo le težko ostal pri življenju.

Zbor učiteljskega združenja iz starobeleškega okraja se odpravlja na daljšo turnejo po Romuniji. V vseh večjih romunskih mestih bo izvajal dela jugoslovanskih skladateljev. Na pot gre 80 učiteljev- pevcev.

Američan Bobby Riggs je favorit turnirja za mednarodno teniško prvenstvo Francije. Tako pišejo francoski časopisi. Riggs je zdaj, ko je Budge postal profesional, številka 1. ameriškega tenisa. Vprašujejo pa se, če se ne bo v finalu morda z njim srečal Jugoslovane Puncić. Naši igralci Mitić, Puncić in Pallada so že na turnirju ter bodo danes igrali svoje prve partije. Od ostalih vidnih igralcev so med udeleženci Petra, Pelizza, Journu, Shaves, Lesueur, de Borman, Bolli, Tlocinski, Boussus. Szigeti in drugi. Turnir bo prav gotovo zelo zanimiv. Iz Pariza bodo odšli naši igralci v Wimbledon. Nas trenutno močno zanima, v kakšni formi je letos Pallada, ki prihaja v pošto za finalno tekmo z Nemčijo.

V Windsorju je Orville Drouillard v peti rundi knockoutiral Jimmyja Harperja.

Angleški vladar pri Rooseveltu

Milijon njujorških otrok bo pozdravilo angleško kraljevo dvojico

Newyork, 9. jun. o. 7. junija zvečer je angleška kraljeva dvojica prestopila mejo med Kanado in Združenimi državami, kar pomeni simbolično dejanje izrednega zgodovinskega in sodobnega pomena. Prvič se je zgodilo, da je angleški vladar uradno obiskal ta del Amerike, ki se je pred 150 leti uprl angleški oblasti, ker je hotel živeti sam brez kralja in brez vsega, kar je Anglija nalagala v tej ogromni, bogati in gospodarsko napredni pokrajini.

Ameriško prebivalstvo je pripravilo angleški vladarski dvojici dostojanstven, a nič pretiran sprejem kakor se spodobi samozavestnim državljanom tretje največje politične sile na svetu. Okrog pol milijona obmejnega prebivalstva je že v sredo odšlo v Kanado k Niagarskim slapovom, ki sta jih angleški kralj in kraljica ogledovala v sredo popoldne. Proti večeru je dvorni vlak s kraljem Jurijem in kraljico Elizabeto peljal čez most pod slapovi. Na ameriški strani ga je pozdravil v imenu 130 milijonov Amerikancev in v imenu njihovega predsednika zunanji minister Cordell Hull z besedami: »Stopite v našo državo, kjer vas bo sprejel prijateljski narod.«

Kralj Jurij VI. in kraljica Elizabeta sta od meje potovala naravnost v prestolnico Washington in sta se pripeljala na železniško postajo Union včeraj malo pred poldnevom. Pozdravila sta jih predsednik Združenih ameriških držav Roosevelt in njegova soproga. Visoka gosta sta se v spremstvu Roosevelta in njegove soproge odpeljala s postaje v Belo hišo po cesti, dolgi dve milj. Ogromna množica ljudstva, ki se je zbrala po vseh ulicah, je navdušeno pozdravljala angleško kraljevo dvojico. Nebo je bilo čisto jasno in je sijalo vroče sonce. Toplina je znašala 33 stopinj Celzija. Za prostore ob cesti so ljudje plačevali po 150 dolarjev (7000 din).

V slavnostni čakalnici sta pozdravila angleško kraljevo dvojico predsednik USA Roosevelt in njegova soproga. Kralj Jurij in Roosevelt sta se pristržno rokovala. Po besedah radijskega napovedovalca je bil sestanek obeh poglavarjev velikih demokracijah držav podoben sestanku dveh starih prijateljev. Pri sprejemu je bil navzoč tudi angleški veleposlanik v Washingtonu Lindsay. Zaradi obiska angleške kraljevske dvojice je bil ustavljen ves poslovni promet. Popoldne sta se kralj in kraljica udeležila čajanke, ki so jima jo priredili na angleškem veleposlaništvu. Ko sta kralj Jurij in kraljica Elizabeta zapuščala Belo hišo, in odhajala v veleposlaništvo, so jima zastopniki poldruga milijona skavtov izročili darilo s posvetilom na pergamentu.

Iz Washingtona bosta kralj in kraljica odpotovala v Newyork, kjer jim bodo priredili ogromen sprejem. Tam si bosta ogledala zlasti svetovno razstavo.

Newyorksko prebivalstvo zelo obžaluje, da se bosta angleška vladarja premalo pokazala ljudstvu, ker so pot za spreved, v katerem se bosta kralj in kraljica peljala, zelo skrajšali. To so morali storiti zaradi tega, ker bi bilo drugače nemogoče zadostno organizirati varnostno službo pri osem merno ozkih ulic in visokih stavb, ki omejujejo zadostno nadzorstvo. Pač pa je župan La Guardia določil, da se bo milijon njujorških otrok zbralo v parku Central in se bo kraljeva dvojica peljala in ustavila med njimi.

Mnenje starega politika o madžarskih volitvah: „Madžarska se igra z ognjem“

Budimpešta, 9. junija. m. Po končanih dopolnilnih volitvah v nekaterih okrajih je zdaj točno znana razporeditev moči v madžarski poslanski zbornici. Vlada razpolaga s 185 mandati, dočim ima stranka narodnosocialističnih »Puščiastih križev« 49 poslancev, zmerne stranka malih posestnikov 14, socialdemokratska stranka in stranka državnih svobodnin pa 10.

Pri tej priliki je bivši dolgoletni predsednik madžarske vlade grof Bethlen napisal članek v »Pesti Naplo«, ki je presenetil vso madžarsko javnost. Grof Bethlen v njem pravi med drugim tole:

»Vidimo, da se danes ravno tako kot leta 1917 doberšen del madžarskega razumnika lahkomišelnost igra z ognjem. Ti krogi ne vedo kaj delajo. Če se bo to delo nadaljevalo, bo kmalu za vse prepozno.«

Dalje zatrjuje, da bi radikalni desničarski elementi dobili 73 poslancev namesto 49, če bi se volitve izvedle po proporcionalnem redu. Bethlen primerja demagoške fraze revolucionarjev iz leta 1918 z obljubami pristašev »Puščiastih križev« ter pravi: »Bela Kun je prišel na oblast neposredno iz zapora.« Zato se lahko pričakuje, da bo tudi Szalassy po prestani kazni morebiti prevzel diktaturo v državi.

Italijanski prometni minister na poti skozi Ljubljano

Ljubljana, 9. junija.

Vračajoč se s svojega službenega obiska v Jugoslavijo, je danes italijanski prometni minister g. Beni ob 1.20 ponoči potoval z brzim vlakom skozi Ljubljano. Spremljata ga generalni ravnatelj italijanskih državnih železnic in šef kabineta prometnega ministra.

Peron ljubljanske železniške postaje je bil ves okrašen z zelenjem ter z jugoslovanskimi in italijanskimi zastavami. Od Zagreba do Rakeka je bil od našega prometnega ministra kot spremljevalec ministru Beniju dodeljen pomočnik ravnatelja ljubljanskega železniškega ravnateljstva g. Hojs. Ob 1.33 je italijanski prometni minister g. Beni nadaljeval svoje potovanje iz Ljubljane na Rakek.

Zapuščajoč jugoslovanska tla, je minister Beni poslal našemu prometnemu ministru Mehmedu Spahu brzojavko tele vsebine:

»Ekscelexenca dr. Mehmed Spaho, prometni minister — Belgrad.

Ko zapuščam vašo državo, mi je čast sporočiti vam najvdanejša zahvalo za prijeten sprejem, ki ste mi ga izkazali, in za izraze naklonjenosti ob priliki mojega obiska v vaši lepi državi, kjer sem občudoval njene naravne lepote in njen velik napredek. — Beni.«

Ljubljana od včeraj do danes

Tako čudovito lepega dneva, kakršen je bil včerajšnji praznik sv. Rešnjega Telesa, letos še ni bilo. Nebo je bilo brez oblaka, sonce je sijalo prav poletno vroče, vse je hitelo ven, v takem vremenu nihče ni vzdržal doma. Prav mnogo je bilo tudi že kopalcev. Včeraj je marsikdo taval, da ga je ožgalo in opeklo sonce. Mnogo je bilo tudi izletnikov, ki so popoldne preživeli v prirodi. Včeraj so se z veselimi obrazi vračali v mesto, ponosni, da se jih je sonce že tako močno prijel v enem samem dnevu. Dopoldne so bile v mestu in v okolici številne prav lepe procesije v šempetrski fari, v Šiški, na Viču in v Trnovem.

Glavna ljubljanska procesija

pa je bila tudi letos stolniška. Udeležili so se je zastopniki vseh oblasti, organizacij in društev. Pred nebm je šel župan mesta Ljubljane g. dr. Adlešič z občinskimi svetniki in uradniki, rektor univerze dr. Kušej, zastopnik apelacijskega in okrožnega sodišča, finančni, poštni in žel. direktor, zastopniki uradov, ustanov, vseh katoliških ženskih in moških društev, kongregacije, šole, ZFO in VDK, Akademsko starešinstvo, Akademski zveza ter mnoga druga društva in organizacije. Najsvetejši je nosil prevzvišeni knezoškof dr. Gr. Rožman. Za baldahinom pa je šel ban dr. Natlačen, divizionar general Stefanovič, častniški zbor, zastopniki banske uprave in še cela vrsta zastopnikov raznih laičnih ustanov. Vreme je bilo procesiji letos izredno naklonjeno.

Malenkosti ...

Ljubljana, 9. junija.

V sredo je bila na ljubljanskem sodišču razprava o tožbi, s katero je proti očitkom našega lista in »Slovenca« ob volitvah menil braniti svojo politično čast dr. Albert Kramer, prvi od slovenskih politikov, ki je v obrambo svoje politične veljave nastopil to pot. Ker gre v primeru dr. Kramerja za jugoslovensko politiko, nas ne navadna pota ne smejo spravljati v začudenje.

Pri razpravi, za katero ni vedel nihče — niti mi kot toženci ne — sta kot občinstvo fungirala sodna poročevalca »Jutrca« in njen direktor dr. Kramer. Dr. Kramerja ta samota in pomankanje občinstva nista motila, saj je vsega dobro vajen s svojih političnih shodov po zaprtih lokalih, in pa — zaveda se, da politična čast dr. Kramerja zanima predvsem njega. Dr. Kramer je sedel kot zasebni tožilec na stolu državnega tožilca in najbrž obujal misli na razne druge stole, na katerih je v svoji politični karieri sedel. Razprava je bila dolgačasna, kar je spričo jugoslovenskega obeljezja bilo treba tudi pričakovati.

Dr. Kramer nas je tožil zaradi raznih manjših očitkov, ki smo jih zapisali glede njega in njegovega dela ob decembrskih volitvah, zlasti ga je bolelo, da smo se spravili nad halo, ki so ga 11. decembra gurali on in njegovi ljudje v Kazini, pri čemer smo zapisali, da je dr. Kramer širil, da si kraljevi senator, razne divje vesti: da je odstopil vojni minister, da ima opozicija 300.000 glasov večine, itd. itd.

Dr. Kramer je vse to seveda tajil. Pač pa je bilo med postopanjem dokazano, da so take reči tisti dan v Kazini res govorili v pričo njega, senatorja, in da on, senator, ni zavrnil nobene vesti, niti one o odstopu vojnega ministra, ki je bila najalarmantnejša in najhujša.

Sodišče je tedaj odgovornega urednika našega lista g. Koščiča delno obsodilo zaradi preostrih izrazov. Dr. Kramer je kot odškodnino za svojo žaljeno politično čast dobil v načelu prisojnih 500 din.

V tožbi proti »Slovencu« je bil odgovorni urednik tega lista tudi delno obsojen, pač pa se je sodišče postavilo na stališče, da za politično čast dr. Kramerja ne more biti žaljivo, ako mu kdo javno očita, da je bil dr. Kramer duša Živkovičevega režima, in da je bil duša jugoslovenskega fašizma, kar je na vsežadnje hujša reč, kakor če se kdo spozabi in reče, da je jugoslovenski unitarist dr. Kramer pokleknil pred dr. Mačkomo, zaradi česar je med drugim dr. Kramer tožil nas.

Z obrambo politične časti dr. Kramerja bi bilo pred sodnijo torej opravljeno. Poudariti je treba pri tem nekaj drugega. Mi nismo dr. Kramerju očitali samo malenkosti, zaradi katerih nas je tožil. Šest ali sedemkrat smo javno pribili, da je denunciral in ga javno pozvali, naj nas toži zaradi tega očitka, ki je njegovi politični časti najbrž vsaj toliko škodljiv, kakor volivna gesla nasprotnikov. Ugotavljamo, da nas dr. Kramer pri vsej skrbi za svojo politično čast zaradi tega očitka ni tožil.

Drzno smo si mu pri tej priliki še enkrat vreči v obraz, da je leta 1934 denunciral »Slovenca« v Belgradu, ker se je ta list zavzemal za stradaljoče trboveljske rudarje. Naj bo dr. Kramer pri obrambi svojega političnega ugleda dosleden in naj nas toži še zaradi tega!

Nesreče na včerajšnji praznik

Na Tyrševi cesti je včeraj popoldne prišlo do hujšega karambola, ki k sreči ni zahteval človeških žrtv. dva osebnata avtomobila sta trčila. Pri tem sta dobila poškodbe na rokah in nogah. Kralj in Rak ter njuni soprogi, na glavi pa Sem Josipina.

Včeraj je v Ribnici na postaji prišel med vagon Vinko Kurent, delavec pri dir. drž. žel. v Ljubljani. Kurenta so vagoni stisnili. Dobil je notranje poškodbe. Brž so ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico, toda zdravniška pomoč že ni mogla biti več uspešna, revež je davi ob starih izdihnil.

Pripeljana je bila v bolnišnico tudi 26-letna Jos. Zupančič iz Gombiše v občini Veliki Gaber. Pičil je gač v roko. Po nesrečnih okoliščinah je bila Josipina pripeljana v bolnišnico šele pozno po piku. Njeno stanje je zelo resno ter se je bati za njeno življenje.

S kolesa je padla Francka Venek, delavka v tovarni Kanský. Dobila je notranje poškodbe.

Pri telovadbi na telovadišču v Trnovem je padel Milovan Gruđen z Opekarske ceste ter dobil poškodbe na glavi.

Na vojaški nabor prihajajo

fantje od blizu in daleč. Zdaj neka leta človek skoraj opazi ni utegnil, kdaj je prišel čas naborov, tako tiho in mirno so se vedli banobniki. Letošnji pa so na vso moč glasili. Tak hrušč delajo po ulicah, kakor bi že prihajali iz junaške bitke. S harmoniko si dajejo razpoloženja in tudi kakšen korzarski stresajo v grlo. Vriskanja nič-koliko, pelja, sicer ne preveč ubranega, pa tudi. Človeku pa se čudno zdi, da zdaj, ko že toliko časa živimo v lastni državi, mladina, ki je bila rojena že v svobodnem letu, še vedno vpije — stavbihi.

Ljubljanske ulice so oživele

prav zadnje dni. Povsod srečavate skupine otrok z dežele. Modri učitelji in učiteljice jih spremljajo na poti skozi mesto in pazijo nanje, da se jim v velikem mestnem prometu ne primeri nesreča. Otroci so prišli v Ljubljano, da bi si ogledali vselejše in tam razstavljene predmete. Včeraj se zadovoljni z vsem lepim in koristnim, kar so bili čez dan na svojem poučnem izletu videli, spet vračajo na svoje domove z večernimi vlaki.

Maribor na včerajšnji praznik

Maribor, 8. junija.

Telovska procesija v Mariboru. Velik praznik Telovo se je proslavil letos v Mariboru v vsem sijaju in v znaku starodavne tradicije. Slovesnosti so se začele s pontifikalno ev. mašo, ki jo je imel škof dr. Tomažič. Velika stolnica je bila nabito napolnjena vernikov, zunaj cerkve pa sta stali dve vojaški četi, sestavljeni iz gojencev šole za rezervne častnike, vojaška godba ter ogromno ljudi, ki so se zbrali za procesijo. Najsvetejši je nosil v procesiji škof dr. Tomažič ob asistenci stolnih kanonikov. Za baldahinom so šli zastopniki oblasti: okrajni glavar dr. Šiška, polkovnik Maras in mestni podžupan Zebot, nato okrajni glavar Eiletz, polkovnik Kiler ter predstojnik mestne policije Kos, potem predsednik okrožnega sodišča dr. Hudnik, prvi državni pravdnik dr. Zorjan in predstojnik okrajnega sodišča dr. Lovrenčič, za njimi pa ostali uradni predstavniki ter mnogostevilno zastopstvo častniškega zbora. Okrog baldahina so tvorili častno stražo podoficirji z golimi sabljami. V procesiji so bile vse mariborske šole in katoliška društva, krasno je bilo zastopstvo Zveze fantovskih odsekov v kroju in v civilu ter članice Zveze dekliških krožkov v krojih. Četi vojakov sta po vsakem blagoslovu oddali častne salve. Ulice, po katerih se je procesija pomikala, so bile vse lepo okrašene in okna stanovanj razsvetljena.

Cerkev sv. Rešnjega Telesa je praznovala danes prvi svoj larni praznik v novem svetišču. Praznoval se je z največjo slovesnostjo, ki ni dobila le zunanje izraza v veličastni manifestaciji, temveč je vse Magdalenko predmetje doživljalo ta praznik tudi notranje. V sredo je bila priprava na praznik z nočnim češenjem za moše in fante. Slovesnosti so se začele ob 19.30. Vso noč so pletle velike skupine fantov in moških prepele v molitvi. Ob 4 zjutraj je bila potem v cerkvi za častilce prva vs. maša s pridigo in skupnim ev. obhajilom. Ob pol 7 se je začela procesija z Najsvetejšim. Ogromne množice vernikov so šle v procesijo, prav toliko jih je tvorilo tudi spalir po lepo okrašenih ulicah.

Sreča v nesreči. Na banovinski cesti Maribor — Sv. Kungota se je pripetila včeraj nesreča, ki je vse udeležence spravila v velik strah, bili pa so nazadnje srečni in veseli, da so le za las ušli usodni katastrofi. Iz Maribora proti Sv. Kungoti je vozil težki tovorni avto Aloja Straha iz Tezna, ki ga je šofiral Alojz Fras. V avtomobilu je bilo več

Smrtna nesreča pred kolodvorom

Tovorni avtomobil povozil 17 letno dekle Weingerl iz Pesnice

Maribor, 9. junija.

Danes ob četrta na 9 se je pripetila na Aleksandrovi cesti pred glavnim kolodvorom tragična nesreča. Iz Kolodvorske ulice se je pripeljala na kolesu 17letna Marica Weingerl iz Pesnice. Na kolesu je imela nekaj posod za mleko. Hotela se je peljati danes proti Pesnici ter je zavila pri kolodvoru na Aleksandrovo cesto. V tem trenutku pa je pripeljal po Aleksandrovi cesti proti mestu tovorni avtomobil industrija Benka iz Murske Sobote, ki prevažal v Maribor meso. Na križišču je stal stražnik, ki je kolesarki dal znamenje, naj

se ustavi, da odpelje mimo avtomobil. Dekle pa ga ni poslušalo in prenelo zavilo na levo. S kolesom pa se je pri tem že zadela v avtomobil. Trčenje je bilo tako hudo, da je dekle padlo s kolesa pod avto. Teža večtonskega vozila ji je stisnila glavo, da je bila na mestu mrtva.

Polijska komisija, ki je bila kmalu na kraju nesreče, je ugotovila dejansko stanje. Soferja ne zadene nobena krivda, ker mu je razgled oviral še drug tovorni avtomobil, in ker dekle kljub stražnikovu opozorilu ni počakalo ter samo zadelo v avtomobil.

Podeželski junaki pred sodniki

Maribor, 9. junija.

Pred malim senatom mariboreškega okrožnega sodišča se zagovarja danes 5 obtožencev iz framske okolice zaradi svojih »junaštev«, ki so jih že večkrat spravila v navzkrižje s paragrafi, končno pa so nekateri od njih zakrivali celo uboj. O njihovih dejanjih smo sivečasno že poročali. So to viničarski sin Alojz Kobal iz Ritoznja, delavec Mihael Kara iz Hotinje vasi, delavec Franc Kovčič iz Orehove vasi, hlapec Alojz Meglič iz Frama ter delavec Anton Legat iz Frama.

Meglič, Legat in Kovčič so bili od okrajnega glavarstva obsojeni na zaporno kazen ter so se oglasili 22. februarja pri županu občine Fram, da nastopijo kazen v občinskem zaporu. Župan Petek jih je dal zapreti, ponoči pa so začeli jetniki v zaporu silovito kričati in razgrajati. Razbili so vse v zaporu, nato pa so s silo vlomili še vrata ter so pobegnili. Potem so strahovali vso noč Fram, kričali so po vasi ter so povzročili nekaterim vaščanom precejšnjo škodo.

Dne 5. marca zvečer sta se nahajala Krivec Franc in Gerečnik Janez v Hotinji vasi v Kosičevi gostilni. Okrog 21 sta odšla vinjena proti domu. Na cesti sta izzivala fante z vpitjem. Posebno se je pri tem izkazoval Krivec, ki je držal v roki odprt nož. Srečala sta Kobala Alojza in Kovčiča Franca. Krivec je zamahnil z nožem proti Kobalu ter mu prezelal srajico in oprasni kožo. Ka sta bežala, ju je zasledoval, naenkrat pa sta se Kobal in Kovčič obrnila, pobrala sta kole ter začela udrihati po Krivcu. Na pomoč jima je priskočil še Mihael Karo, ki je pobral na cesti debelo opeko ter jo zagnal Krivcu s tako silo v glavo, da mu

je počila lobanja ter je padel nezavesten na tla. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico, kjer pa je zaradi vnetja možganske opne umrl. Obdolženci se sedaj zagovarjajo s silobranom.

Razprava v času poročila se traja.

Sodba po zakonu o obrtih:

No, potem pa greste lahko na izprehod.

Francka je bila zaposlena več let v kemični pralnici kot perica. Na podlagi službene pogodbe jo je smel mojster po potrebi zaposliti tudi za druga podrejena dela v pralnici, katera ustrezajo njenim močem. Res je v teku službe tu pa tam po lastnikovem povelju opravljala taka dela, posebnostjo ni bilo v kemični pralnici dela. V tork je v pralnici zmanjkalo dela, naka je lastnik Francki odkazal drugo, lažje delo, katerega je že preje včasih opravljala. Francka je odklonila tako zaposlitev z utemeljitvijo, da je bilo do sedaj redno zaposlena v kemični pralnici. Nato je pa lastnik odvrnil: »No, potem pa greste lahko na izprehod.« Francka je odšla in se vrnila šele prihodnji ponedeljek. Takoj pri prihodu je zahtevala mezdo za ves teden nazaj, lastnik pa ji je plačal mezdo samo za ponedeljek, ker je Francka samo ta dan v preteklem tednu delala. Francka je togotno pristavila: »Če je tako, pa rajši grem«, in lastnik ji je izročil delavsko knjižico. Francka je odšla.

Nekaj časa nato je vložila tožbo na plačilo odškodnino za 14 dnevno dobo in je utemeljevala tožbo na dva načina: 1) da je bila brez zakonitega razloga in brez odpovedi odpuščena; 2) če pa to ne drži, je sama opravičeno izstopila, ker ji je lastnik neopravičeno zadržal plačo. Francka je tožbo izgubila. Razlogi: Niti ena niti druga trditve ne drži. Po zakonu sme služboodavec brez odpovedi dopustiti službojemniku, če ta brez odobritve zapusti delo ali svoje dolžnosti ne vrši. Francka je v tork ni hotela vršiti svoje dolžnosti, dasiravno bi bila morala že na podlagi službene pogodbe prevzeti drugo delo; če tega dne bi jo bil lastnik lahko takoj odpustil; on pa tega ni storil, marveč je imel potrpljenje z njo in je samo rekel: »No, potem pa greste lahko na izprehod.« S tem pa seveda ni hotel reči, da se Francka lahko sprehaja ves teden in da ji bo za to plačal še mezdo. Mezda za pet dni, ko ni delala, ji ni pristojala, tedaj se ne more reči, da ji je delodajalec mezdo neopravičeno zadržal. Razen tega pa tudi ni bila odpuščena, marveč je sama prostovoljno izstopila iz službe, kar sledi iz besedi: »No, če je tako, pa rajši grem.«

Sport v zadnji minuti

Buddy Knox je v Daytonu s knock-outom že v drugi rundi premagal znanega črnca Leroya Haynesa. Haynes je že skrajaj igral podrejeno vlogo.

V Washingtonu je Joe Archibald premagal po točkah v desetih rundah.

V Buffalu je mladi črnc Harris Balke gladko premagal po točkah Tonyja Canzonierja. Harris Balke je še popolnoma neznan ime. Boj s Canzonierjem je šele njegov šesti profesionalni boj. Strokovnjaki mu napovedujejo še lepo bodočnost.

Pevsko društvo »Slavec« v Ljubljani vabi na koncert, ki bo danes (9. junija) ob 20 v frančiškanski dvorani. Sogledujeta: koncertna pevka ga. Tinka Tomšič-Dolencova in na klavirju gđ. prof. Karmela Vekjetova. Zborovodja g. Venturini. — Spored: Mešani zbori: 1. Z. Prelovec »Pozdrave«, 2. E. Adamič »Fantus«, 3. Vodopivec »Boter polje«, 4. Adamič »V gozduc«, 5. Schwab »Vasovalec«, 6. Venturini »Mornar«, 7. Nedved »Gospodov danc«. — Solospevi: Fleišman »Metuljček«, Venturini »Po poročni noči«. — Narodne — mešani zbori: 1. Dev »Zdravica«, Venturini »Ne boš me zabila nikdar«, 3. Ipavec »Dolina cvetoča«, 4. Venturini »Tema noč«, 5. Venturini »Bodi zdrava ljubica«, 6. Anđel »Kolo«, 7. Venturini »Nocoj pa oh nocoj«, 8. Venturini »Teda pa zborom«. Vstopnina: sedeži po 10, 8 in 5 din.

Hervey Allen

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Dogodek je na čudovit način zbližal malo romarsko družbo. Ko so se v Chihuahua ločili od karavane in so morali pod novo stražo nadaljnjih tisoč milj v Meksiko potovati peš, so bili enotna družina in Antonio moral izbrati očetovski poglavar.

»Smrt družji ljudi, kakor se družji čreda ovac, ki vidi volka,« je rekla nekoč mistress Johnson. To je bilo tudi res; od Sadijeine smrti so bili vsi ljubeznejši drug napram drugemu.

Nekaj mesecev kasneje so prišli brezmejno raztrgani in z ranjenimi nogami, toda še vedno z velikim upanjem, v glavno mesto Mehike. Mračilo se je že in oba mogočna velikana sta se dvigala nad večerno dolino, kakor blažena otoka na širnem morju.

Še vedno so bili polnoštevilni. Dojenček Jane Chalfonts se je med tem naučil že hoditi, samo njen slamačnik so uničili napori na potovanju.

»Prav za prav se nikdar ne ve, kako bo,« je mrmrala mistress Johnson, »enemu se posreči, drugemu pa zopet ne.«

»In vendar bi rada vedela, kje se bo ustavil moj mali v življenju,« je rekla Jane in gledala skrivnostne otoke na nebu.

»Morda je bolje, da ne veš,« je rekla starejša. »Kam smo prišli sedaj?«

»Stražniki, ki so to jutro prevzeli ujetnike, so se nenadoma ustavili.«

»Kaj je vendar?« je zakričal častnik, ki je jezdil spredaj.

»Eden izmed ujetnikov ostane tukaj, gospod stotnik,« je odgovoril narednik. »Tu je poseben ukaz.«

»Kateri?«

»Adverso,« je rekel podčastnik. »Dobili smo s seboj poseben ukaz od guvernerja iz Santa Fé.«

Stotnik je brezbržno pogledal na listič.

»Do nadaljnjega naj ostane ta človek v ječi svetega Lazarja,« Antonio je slišal klicati svoje ime. Ko je zagledal temno proleže poslopja in blede obraze, ki so gledali nanj iz za mreženih oken, je prvič razumel polnomočno brezmejnega sovraštva dona Louisa.

188

66. poglavje.

Ječa Svetega Lazarja.

Narednik je s kopitom svoje puške udaril na ogromna, z železom okovana vrata.

Na ulici so se okoli Antonia gnetli ujetniki. Fantje so se obešali nanj. Punčko so mu položili na roke, kakor da bi bila njegova; moral jo je blagosloviti. Ženske so kričale, ga nagovarjale in jokale. Možje so mu molče stiskali roke. Nikakor ni mogel nehati s poslavljanjem.

»Poročajte angleškemu konzulu. Morda vam bo on pomagal. Zame ne bodite v skrb. Z menoj je končano. Toda z božjo pomočjo...«

»Proč!« je kričal častnik. »Nehajte s temi čenčami!«

Narednik je odpeljal Antonia. Dva vojaka sta ga vzela v sredo in ga potiskala proti vratec, ki so bila vdolana v velikih vratih. Znotraj je posvetila svetilka.

Za soboj je zaslišal, kako odhaja spreved. Slišal je še nekaj glasov, ki so mu klicali. Nato je vse utihnilo...

Nad njegovo glavo je naznanjal mogočni zvon zavoda svetega Lazarja, da je ena, dve, tri, štiri... sedem, osem ura. Zapah na vratih so se zaprli in za trenutek je ostal sam. Temni prostor je bil tako velik, da je bil veter, ki mu je gladil lica, kakor da je prihajal od zunaj, ne pa iz ječe.

»No,« je rekel ključar in mu sumljivo posvetil v obraz. »Kaj je s teboj?«

»Nič, kaj naj bi bilo?«

Mož se je zakrohotal. »To bomo videli že jutri,« je dejal in zažvižgal.

Za Antonijevim hrbtom so se odprla vrata in svetel trak luči je padel na kameniti tlak. Pred njim je zevala težka železna mreža. Na oni strani ni mogel spoznati nič drugega, kakor senco rešetk na tleh. Na odprtih vratih sta se pokazala dva močna moža, ki sta ga čemerno gledala.

»Mož je velik,« je rekel možakar, ki mu je odprl vrata, »mislim, da je bolje, da ostaneta v bližini, ko ga bom okoval, za vsak slučaj...«

Oba sta se zarežala

»Odkar mu je dozdevna sveta ženska odtrgala uho, ne tvega Pedro ničesar več. To pot mu ne morem zameriti,« je rekel eden od obeh in ob pogledu na novega jetnika stopil malo nazaj.

»Vzemi večjo verigo, Robaldo, v skrinji je.«

Prvi je izginil in takoj nato se je zaslišalo rožljanje verig. Na mizi stražarske sobe je videl Antonio razdeljene karte in oslanke skromne večerje.

Paznik se je zlovoljen vrnil z veliko verigo, ki je bila prikovana na zelezen obroč. Obroč je pripel Antoniu okoli telesa, verigo pa na železno mrežo.

»Če boš priden, ti pustim vso dolžino verige.« Zarežal se je, nato pa se je zdelo, da se sramuje. »Nerodna reč,« je mrmral v brado, »toda takšen je ukaz.«

»Zdi se mi, da tu ne dobivate preveč dobre hrane,« je rekel Antonio.

»Vsekakor ne: kar ostane psom, sicer nič.«

»Tu imate dolar,« je rekel Antonio. »Daroval mi ga je duhovnik v El Pasu v imenu božjemu; to je vse kar imam. Kupite si kaj jedi, ali pa požirek vina.«

Za trenutek so ga presenečeno pogledali. »Daj sem,« je zagodrnjal Robaldo in zagabil dolar. »To bomo kmalu dobili.«

»Toda, da po pomoti ne ostanem tam,« je kričal za njim Pedro.

»Senor,« je rekel eden izmed obeh britev, ki sta ostala. »Hvala ti v imenu božjemu.«

Prinesel mu je stol in vrč vode. Antonio je sedel in poravnal verigo. Vrata so se zaprla in ostal jev temi. Jesti ni dobil ničesar več...

Dolgo po polnoči so se vrata še enkrat odprla. Vsi trije pazniki so bili pijani. S slavnostnimi koraki so drug za drugim prišli k njemu in položili ob njegovih nogah tri žimnice.

Ko se je Antonio naslednje jutro prebudil, je prodirala dnevna svetloba skozi dolgo vrsto zamreženih oken v mogočno obokano cerkveno ladjo. Na nasprotnem koncu je bil oltar, kateremu se je še poznalo, da ga od časa še vedno uporabljajo v tiste namene, v katere je bil pripravljen. Ooromna kupola nedokončane cerkve ni bila pokrita, tako da je padal skozi nepokrito odprtino na stropi na tla svetla, bleščeca svetloba.

Od tu in tam

Osem milijonov dinarjev bo končno vendarle morala po pravdi, ki se vleče že dvajset let, plačati Altruistična banka v Budimpešti banatskih kmetom. Leta 1918, je okrog 500 banatskih kmetov kupilo od te banke zemljo — 2400 juter — v Lazarevcih in v bližnjih občinah. Kmetje so zemljo kupili na odplačilo, in sicer 2400 kron za jutro. Čim bi izplačali zadnji obrok, pa jim banka preda zemljo v trajno last. Tedaj pa je prišla agrarna reforma in ker je ob tem času omenjena zemlja še vpisana kot last Altruistične banke, so jo merozdajni smatrali še za veleposesstvo ter jo je zadelo agrarna reforma. In že so pričeli dolgotrajni razgovori med kupci ter zastopnikom banke. Banka in kupci so trdili, da je ta zemlja le navidez še veleposesstvo, v resnici pa da je prodana. Zemlja pa je bila konec krajev razdeljena med prostovoljce in agrarne interese. Manjša skupina kupcev je nato najela advokata, ki naj bi tožil banko ter terjati od nje kupno ceno, ker se banka ni držala obveze ter jim ni dala zemlje v last, čeprav so bili že izplačali vso ceno, za katero so se bili z banko pogodili in čeprav so tudi zastopniku banke dali celo 300 dinarjev za jutro. Sodišče je kupcem po tretji poskusni pravdi prisodilo 2800 dinarjev ter 5% obresti od 17. novembra 1923. Same obresti za teh 16 let do danes znašajo približno 80% prvotne kupne cene in po razsodbi sodišča bi morala banka plačati kupcem vsakemu po 5000 dinarjev. To je tudi obveljalo. Banka je izplačala kupcem vsoto, ki jo je bilo sodišče odredilo. Ostali kupci, ki se niso bili v prvi skupini prijaviili advokatu, pa so mislili, da jim bo po izgubljeni pravdi banka zdaj kar brez nadaljnjega, brez pravde izplačala zahtevane zneske v višini 12.000.000 dinarjev, banka pa je vsakemu ponudila le 2500 dinarjev za jutro. Ena skupina je to ponudbo sprejela, 244 kupcev pa je po istem advokatu dr. Baradiju iz Petrovgrada vložilo novo tožbo proti banki. Medtem pa se je banka sporazumela še s 27 kupci, tako da je bilo končno pri okrajnem sodišču vložnih še 13, pri okrajnem pa še 204 tožbe. — V enem primeru je sodnik razsodil tako kakor v prvih, mestni prizivni svet v Petrovgradu pa je to razsodbo razveljavil ter določil, da mora priti do nove razprave. Zdi se — po enem od že rešenih primerov — da bodo kupci dobili obresti samo od oktobra leta 1936. V vsakem primeru bo morala Altruistična banka v Budimpešti kupcem plačati najmanj 8.000.000 dinarjev.

Spomenik prvemu tiskarstvu na jugu naše države bodo odkrili dne 25. junija v Podgorici. Ta spomenik bo dkril na čast vojvode Božidara Vukovića, ki je v najtežjih časih začel s tem kulturnim delom takoj potem, ko je Gutenberg izumil prvo tipografijo. Več kakor štiristo let je že minulo od tega časa.

Spomenik svatom, ki so zgoreli. Lansko leto 9. februarja je siromašna vas Sretnice pri Mostarju zadela strašna nesreča. To dni je bila ob običajnem blagoslovu žita in letnih pridelkov v spomin na ta nesrečni dan opravljena še druga žalostna slovesnost. Blagoslovljen je bil spomenik 29 svatom, ki so zgoreli v strašotnem požaru, ko so svatovali v hiši najuglednejšega sretniškega kmeta Jure Rožiča.

Težka nesreča se je zgodila v novosadski plinarni, kjer je eksplodiral plin. Nesrečni delavci, ki so postali žrtve te nesreče, se še vedno bore s smrtjo, dva, Andrija Makulka in Svetozar Divnić, pa sta že umrla, ne da bi se zavedela. Državni tožilec je odredil vsestransko preiskavo, da bi bili ugotovljeni krivci. Predlagal bo tudi, naj bi bila plinarna, ki je zdaj v sredi mesta, premeščena na periferijo, ker zdaj tam, kjer stoji, predstavlja življenjsko nevarnost za meštane. Neki policijski organ je zaslial mojstra Gottfrieda Bišofa, ki je bil pri nesreči zelo težko poškodovan. Bišof je dejal, da se spominja, kako je z dvorišča nenadoma planila iskra, ki jo je bil morda s cigareto prinesel veter. Tačas je bilo na dvorišču mnogo delavcev ter je prav verjetno, da je kdo med njimi kadil. V tem trenutku pa je že nastala eksplozija in oddal dalje se ne more prav ničesar več spomniti, kaj se je godilo.

Mesto Debar na našem jugu naglo propada kakor ve povedati belgrajsko »Vreme«. Od vojnih časov sem je izgubilo že več kakor tretjino od takratnega števila svojega prebivalstva.

Mlin za mletje živinske krme je zdobil pri Slavenski Požegi v kraju Marindvoru 20 letnega delavca Mirka Detelića na posestvu Adalarja Rajnerja.

Električno hidrocentrarno gradi uprava samostana Kaleniča. Centrala bo stala ob Kaleniški reki, ki ima v tem delu svojega toka zelo velik padec. Ker bodo dela že v kratkem končana, so v samostanskih prostorih že začeli instalirati naprave za električno razsvetljavo. Električna pa vsuemu kraju prišla zelo prav.

Najstarejša osnovna šola v Mačvi stoji v vasi Štitari. Ta šola pa je že močno »betežna« ter se zdi, da se bo zdaj zdaj zrušila. Zato jo bodo najbrž že letos porušili.

Edini »pametni« osel. Mlekar Junus Arif iz vasi Dubove pri Peči ima osla, ki natančno ve za hišo vsakega gospodarja, kateremu Arif dajava mleko. Vsako jutro Arif pripelje svojega osla v mesto, potem pa ga pusti, osel pa gre sam lepo od hiše do hiše. Kakor na povelje se ustavi pred hišo, v kateri stanuje Arifov klient; gospodar stopi iz hiše, odpre čep na posodi ter si natoči toliko mleka, kolikor ga mora dobiti vsako jutro po pogodbi. Čim pa pipo spet zapre, osel potegne in koraka do prihodnje hiše. Ka pa obide vseh dvanaest hiš (tolikim gospodarjem namreč Arif prodaja mleko), pa se poda na »dogovorjeno mesto«, kjer ga že čaka Arif.

Pojedel je 3000 dinarjev v bankovcih po 500 dinarjev evinjski trgovec Cvetko Nedeljković iz Šašincev pri Sremski Mitrovici. Nedeljković je pred kratkim napravil imenitno kupčijo, pa jo je hotel proslaviti, zato se je odpravil k rokati. Krokati je in krokati in ko se ga je pijača dobro prišla, je postal »veličasten«: najprej je godecem plačal nekaj tisoč dinarjev, potem pa je kar na lepem iz dobro rejene listnice izvlekel bankovce za 500 din ter ga začel žvečiti. Ko ga je pojedel, je iz listnice izvlekel še drugega in nato še štiri. Ko je tako sežvečel šest bankovcev po 500 din, si je zavil hrbet in odšel iz kavarne. V teh težkih časih, ko revež gleda na vsak dinar, kako bi ga boljše obrnil, bi jih take sorte krokar zaslužil nekaj prav gorkih...

Mladinski tabor v MARIBORU

V DNEH OD 29. JUN. DO 2. JUL. 1939

Taborne lepake

smo razposlali vsem Fantovskim odsekom, da jih v svojem okoliščju nalepijo na vidnih in prometnih mestih. Odseki, ki morda pomotoma lepakov niso prejeli in oni, ki jih še potrebujejo, naj jih takoj po dopisnici naročijo od Pripravljalnega odbora. Nujno pozivamo vse odseke, da taborne lepake na vsak način nalepijo na vidnih mestih.

Taborne knjižice

bodo odseki in krožki, ki so jih že naročili in plačali, dobili konec tega tedna. Odseke in krožke, ki še knjižice in znakov niso naročili, pa prosimo, da to takoj store in nakažejo tolikokrat po 5 din kolikor knjižice in znakov žele. Taborna knjižica je potrebna kot izkaz za železno vozino na železnih, brez nje nimate pravice do četrtinske odn. polovične vožnje. Opozarjamo, da po 20. juniju tabornih knjižic ne bomo več razpošiljali, ker bo pisarna takrat preobložena z drugim delom. Ne odlašajte z naročilom!

Prijave udeležencev

za mladinski tabor sprejemajo za moške Fantovski odseki, za ženske pa Dekliški krožki. Kdor se želi udeležiti mariborskega tabora in dobiti pravico do znižane voznine na železnici (za člane četrtinska, za nečlane polovična) naj se prijavi pri domačem Fantovskem odseku odn. Dekliškem krožku. Ob prijavi plača 5 din za taborno knjižico in znak, ki mu dajeta pravico do znižane voznine. Iz krajev, kjer ni Fantovskega odseka in Dekliškega krožka, pa se prijavi na Pripravljalni odbor, Maribor, Aleksandrova cesta 6 in pošljite 5 din za taborno knjižico in znak.

Pisarna Pripravljalnega odbora

ima svoje prostore v Mariboru na Aleksandrovi cesti 6. V vseh nujnih zadevah se lahko tudi telefonično obratate na pisarno. Naša telefonska številka je 26—07.

Betnavski gozd je hotel zažgati

Maribor, 9. junija.

Dne 21. in 22. aprila letošnjega leta je nastal v Betnavskem gozdu dvakrat požar, ki je obkrožil in napravil precejšnjo škodo. Dne 21. aprila je okrog 15.30 začela goreti suha trava v bližini smučaškega skakalnice ter se je ogenj razširil na macesnov nasad. Zgorelo je okrog 300 kv. metrov mladega gozda ter je znašala škoda 2000 din. S težavo so domačini iz Radvanja pogasili požar ter preprečili usodno nesrečo. Bilo je takoj jasno, da je bil ogenj nalašč podtaknjen. Orožniki iz Studencev so domnevali, da bo požigalec še drugi poskušal svojo srečo ter so naslednjega dne napravili v gozdu zasedo. Res se niso zmotili. Ko je bila orožniška patrulja 22. aprila v gozdu v svojem skritišču, je nenadoma začelo spet goreti suho posekano grmovje v sredini gozda. Ogenj je uničil okrog 200 kv. metrov akacijskega in borovega gozda ter povzročil 400 din škode. Takoj po izbruhu ognja pa so opazili orožniki nekakega moškega, ki je bežal iz gozda. Zasedovali so ga ter ga ujeli. Bil je to 38 letni brezposelni ključavničar Ivan Skuhala iz Pobrežja.

Skuhala je zaradi tega požiga prišel danes pred mali senat mariborskega okrajnega sodišča. Mož priznava, da je podtaknil ogenj v Betnavskem gozdu dne 22. aprila, požig od prejšnjega dneva pa taji. Pravi, da sta šla z neko žensko v gozd nabirati suhljad. Bil je vinjen in nasajen, pa je v takem razpoloženju vrgel vžgalico v kup dravja. Vžgalica pa je ugasnila. Ženska ga je potem svarila, naj ne povzroča požara, on pa je v jezi priznal drugo vžgalico ter jo vtaknil v kup suhljadi, ki se je takoj vnela. Nato je začel be-

žati, pa so ga orožniki prijeli. Kakor rečeno, pa požig od prejšnjega dneva zanika, četudi priznava, da je bil tudi ta dan v gozdu ter je nabiral suhljad. Vendar mu sodišče ne verjame, da bi bil glede prvega požiga nedolžen.

Razprava ob času poročila traja.

Akademski pevski zbor v Skofji Loki

Škofja Loka, 8. junija.

V sredo, 7. junija zvečer je v Skofji Loki gostoval širok naš domovine znani Akademski pevski zbor, ki je letos ponesel »Pesem slovenskega prepoveda« v vse naše večje, zlasti obmejne kraje ter bil povsod doležen navdušenega sprejema in priznanja. Akademiki so se pripeljali v Skofjo Loko z dvema avtobusoma. Na trgu jih je sprejel pripravljalni odbor na čelu z županom g. Zihnerlom, ki je pevce pozdravil z lepim nagovorom. Ob pol 9 zvečer je zbor odpel svoj spored pred polno dvorano novega šolskega poslopja. Tudi škofjeloško občinstvo je zbor znal razgibati do spontanega navdušenja.

Ne pozabi, da bo kongres Kristusa Kralja že konec julija. — Le žrtve bodo kongresu pomogle do uspeha!

kakor rečeno takoj ob začetku igre. V 25. minuti je Antolkovič v pripravnem trenutku dal žogo Plešeju, ki je takoj oddal v sredino, od kjer je nepokriti Wölfi zabil vodilni gol. V drugem polčasu je v 25 minuti na lep predložek Zalanča Wölfi zabil še tretji gol in s tem postavil končni rezultat.

Tekmi je prisostvoval tudi podpredsednik HSS Avgust Košutič in dr. Ivo Kraljevič.

ŠPORTNI ODNOSI MED NEMČIJO IN POLJSKO PREKINJENI

Francoska agencija Havas poroča, da je predsednik nemškega avtomobilskega kluba Kunlein sporočil včeraj poljskemu avtomobilskemu klubu, da na avtomobilskih tekmah skozi Poljsko, ki bodo v kratkem, ne bo tekmoval ni eden nemški avtomobilist. Prav tako je poljski veslaški klub odklonil sodelovanje v tekmovalstvu za veslaško prvenstvo, ki so vsako leto med Poljsko in Nemčijo in ki bi morale biti letos v Nemčiji.

Olimpijski dan — 18. junija

V nedeljo 18. junija bo v vsej državi olimpijski dan, na katerem bodo manifestirali vsi športniki in telovadci za XII. olimpijske igre, ki bodo prihodnje leto na Finskem, manifestirali in zbirali sredstva za udeležbo. V Ljubljani, Celju, Kamniku, Novem mestu, 25. 6. pa na Jesenicah. Spored bomo še objavili, že danes pa opozarjamo na to manifestacijo športnikov.

*

Šport

SK Ljubljana : Reka-Jadran komb. 9 : 0

V časopisih so izšle vesti, po katerih naj bi v kratkem v Ljubljani prišlo do fuzije med dvema močnima prvorazrednima kluboma Jadranom in Reko. Včeraj popoldne je z izdatno, ne preveč pohvalno zamudo nastopila kombinacija teh dveh klubov proti ligasu SK Ljubljani na igrišču Jadrana v Koleciji. Enajstotica se je v prvem polčasu Ljubljani dobro upirala in na terenu ni bila mnogo slabša od ligaša. Pred golom pa že v prvem polčasu »kombinatorije« niso znali izkoristiti nobene prilike. Njihove akcije tudi v celnem niso bile preveč nevarne, tako da sta ljubljanska branilca z lahkoto preprečevala in razdirala njihove zamisli. V drugem polčasu je ligaš prevzel igro povsem v svoje roke ter bi bil lahko zabil še več golov, če se napadaleci ne bi kapricirali, da mora vsak zabiti vsaj po en gol. Celo Hassl je prišel tik pred konec tekme na vrsto. Nekaj prav lepih akcij je izvedel od Šibkejših ovirah ljubljansko levo krilo Erber. Tekma je bila po športni plati bolj šibka, predstavljala je mlačen trening, ne pa oster boj.

ITALIJA : MADŽARSKA 3 : 1 (1 : 0).

Včeraj je bila v Budimpešti odigrana meddržavna tekma med italijansko in madžarsko nogometno reprezentanco, za katero je po gostovanju italijanskega moštva v Belgradu vladalo veliko zanimanje. Italijani so včeraj v Budimpešti nastopili proti Madžarom v isti postavi kot v nedeljo v Belgradu. Igra obeh reprezentanc je bila spočetka enakopravna, dasi so imeli Italijani malo več od igre in so bili njihovi napadi mnogo nevarnejši kakor pa napadi Madžarov. V 37. minuti prvega polčasa je spretni Piola prvič zatresel madžarsko mrežo. Italijanska premoč pa je ostala še naprej in so Italijani skoraj ves čas igrali na madžarski polovici. Slika je bila ista tudi v zčetku drugega polčasa. Italijani so izvajali spretno in nevarne napade, iz katerih je v 14. in 20. minut levo krilo italijanskega napada Colausi zabil drugi in tretji gol. Italijani so igrali odlično in že je kazalo, da bodo Madžari silovito poraženi. V 32. minuti drugega polčasa pa se je posrečilo levi zvezi madžarskega napada, Kisfegyju zabiti častni gol za Madžare. Igra je proti koncu ostala še vedno odprta, toda na igrišču je prišlo do ostrih incidentov, zaradi katerih je bil angleški sodnik Thompson prisiljen izključiti italijanskega krilca De Petrinija.

Italijanska reprezentanca ostane danes še v Budimpešti, nakar odpotuje v Bukarešto, kjer bo v nedeljo odigrala še svojo tretjo mednarodno tekmo z Romuni.

ZNP PROTI HAŠK 3 : 1 (2 : 1).

Včeraj je bila v Zagrebu odigrana nogometna tekma med reprezentanco Zagreba in med Haškom. Reprezentanca Zagreba je predstavljala moštvo Gradjanskega, ki je moralo ostati zaradi prepovedi jugoslovanske nogometne zveze doma in ni moglo oditi na gostovanje v Nemčijo. Srečanje obeh starih zagrebskih rivalov Haška in Gradjanskega, ki je običajno privlačilo na tekmo veliko število ljudi, je topot prisostvovalo le dobrih 1500 gledalcev. Takoj spočetka igre že v drugi minuti prvega polčasa je Antolkovič z ostrim strelom iz daljave 25 m prvič zatresel vrata Haška. Golman Zmara je mislil, da žoga sploh ne bo šla v mrežo. V protinapadu pa je Hitrec takoj izravnal rezultat na 1:1. Oba gola sta padla

Vremensko poročilo

Slovenskega doma

Kraj	Barometarsko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost v %	Oblačnost (%)	Veter (směr, jakost)	Padavine	
						m/m	vrsta
Ljubljana	762,2	25,4	13,0	80	1 0	—	—
Maribor	761,9	24,2	14,0	60	4 0	—	—
Zagreb	765,4	26,0	9,0	70	0 SE ₂	—	—
Belgrad	766,5	25,0	10,0	60	0 0	—	—
Sarajevo	767,2	25,0	5,0	70	0 0	—	—
Vis	765,2	23,0	13,0	60	0 SE ₁	—	—
Split	765,7	27,0	16,0	50	0 S ₂	—	—
Kumbar	763,8	24,0	17,0	60	3 E ₃	—	—
Rab	765,9	27,0	16,0	40	0 0	—	—
Dubrovnik	763,7	28,0	16,0	40	0 NE ₂	—	—

Vremenska napoved: Spremenljivo, toplo vreme. Porast oblačnosti.

Koledar

Danes, petek, 9. junija: Primož in Fel.
Sobota, 10. junija: Marjeta.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

† Ivan Ločnikar. V sredo, 7. t. m. je umrl v visoki starosti upok. žel. g. Ivan Ločnikar, od ustanovitve član križanske moške kongregacije in vnet častilec presv. Zakramenta. Na zadnji poti ga spremlja s kongregacijsko zastavo danes ob 4 pop. izpred mrtvašnice splošne bolnišnice. — Sv. maša za dušni mir rajnega se opravi v križankah v sredo, dne 14. junija ob 6 zjutraj. Naj počiva v miru!

Priporočamo ogled umetnostne razstave Fr. Kralja v Jakopičevem paviljonu. Odprta bo le še do ponedeljka, 12. junija.

Izmed velikih oratorijskih del za soli, zbor in orkester je še vedno izredno priljubljeno in zelo pogostokrat izvajano Haydnovo »Stvarjenje«. Delo je napisano za soliste (Heybalova, Sladljev in Betetto ter mešani zbor in orkester (konseruatoristi). V Ljubljani bo to delo izvajano pod vodstvom dr. Švare v ponedeljek, 12. junija ob četrt na 7 na javni produkciji ljublj. drž. kons. v veliki dvorani Filharmonije. Ker bo to edina izvedba tega dela, opozarjamo na prireditel, za katero se dobe sedeži po 8 in 5 din, stojišča po 2 din v knjigarni Glasbene Maticice.

Razstava risb in ženskih ročnih del bo odprta na drž. ženski realni gimnazij v Ljubljani (Resljeva cesta 10) od 10. do 12. junija, in sicer v soboto 10. junija od 9—12 in od 14—18, v nedeljo 11. in ponedeljek 12. junija po od 8—12 dop.

Borza dela rabi 100 delavcev za Francijo. Mariborska podružnica Borze dela potrebuje 50 moških in 50 ženskih delovnih moči (poljski delavci) za sezonsko delo v Franciji. Potrebujemo izključno poljske delavce, profesionalisti so izključeni. Interesenti se naj javijo v ponedeljek, 12. t. m. ob 8 zjutraj v uradu Borze dela. Podrobnejše podatke glede plače in delovnega časa bodo dobili delavci od francoskega zastopnika.

Študijska knjižnica v Mariboru uvede za dobo od 12. junija do 9. septembra nedelne uradne ure. Čitalnica bo v tem času zaprta, knjige pa bomo izposlovali vsako sredo od 8—12.30 in vsako soboto od 8—12. Posebne želje glede uporabe knjižnice naj javijo interesei ravnateljstvu.

Vsi Mariborčani, ki se zanimajo za napredek naše mladine, včlanjene v ZFO in ZDK, gredo v nedeljo, 11. junija v Rače, kjer je okrožna prireditelj Slomškovega okrožja ZFO in mariborskega okrožja DK. Odhod iz Maribora zjutraj ob 8.37, popoldne pa ob 13.16.

Prijave za znižanje narodnega obrambnega fonda in za samec (samice, vdove, vdove), izgovarjajo pravilno in brezplačno Prvo društvo hišnih posesnikov v Ljubljani, Salendrova 6, ki daje tudi tozadevno potrebna pojasnila. Istotam se dobe informacije o novem regulacijsnem načrtu za mesto Ljubljana, zlasti glede zaščitenih pasov. Graditelji novih hiš naj se pravočasno zglašajo v naši pisarni zaradi prošnji za davčne olajšave, ki jih marsikdo prepozno vložil in je s tem oškodovan.

Zamenjava vojaških knjižic starega obraza. Vsi v Ljubljano pristojni vojaški obvezniki, ki so prejeli vojaške knjižice pred letom 1934, naj te knjižice v srbu zamenjajo obdajajo v mestnem vojaškem uradu na Abrožovem trgu št. 7-I., soba 516, po nastopnem abecednem redu (po začetnici rodbinskega imena): Črka A—F dne 9. junija, G—L dne 10. junija, M—P dne 12. junija, R—T dne 13. junija, U—Z dne 14. junija. Izven Ljubljane stanujoči, a v Ljubljano pristojni obvezniki naj svoje vojaške knjižice pošljejo po pošti na gori navedeni naslov, odnosno naj jih oddajo v občinskem uradu kraja svojega bivališča proti potrdilu, sklicujoč se pri tem na ta poziv. Vsak neopravičen izostanek se bo obranaval po vojaškokaženskih predpisih.

Komisionalno izrebanje vstopnic na Ljubljanskem velesejmu bo 12. junija. Izrebanje bodo vse prodane vstopnice, razen ljubljanskih legitimacij, razstavljalskih, uslužbenških in inozemskih. Vsaka vstopnica ima kupon, na katerega bo lastnik napisal svoje ime, ga odtrgal od vstopnice in vrgel v zapečateni žaro ob glavnem vstopu. Dan obiska je poljuben od 3. do 12. junija. Vsak obiskovalec naj vstopnico shrani. Vrednost dobikov znaša približno 100.000 din. Dobitki bodo razstavljeni na velesejmu v paviljonu »K«.

Plinski zračni napadi in obramba pred njimi. To obravnava prav poljudno v svoji brošurici dr. Mavrič Rus. Knjižica obsega 52 strani. Založil jo je Pomladek Rdečega križa, Gospodstva 2-II., kjer se tudi naroča za ceno 3 din izvod. Priporočamo jo zlasti učiteljsstvu in šolam.

Ljubljansko gledališče

Drama: Začetek ob 20.

9. junij, petek: Zaprto.
10. junij, sobota: »Neopravičena ura«. Premiera Premierski abnona.
11. junija, nedelja: »Utopljenec«. Izven. Znižane cene.

Opera: Začetek ob 20.

8. junija, četrtek: »Pod to goro zeleno«. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol.
9. junija, petek: Zaprto.
10. junija, sobota: »Štirje grobjanici«. Gostuje B. Vičar. Red. Četrtek.

Dve, tri spet iz Slovaške

Slovaki in madžarske volitve

Naravno je, da slovaško časopisje posveča veliko pozornost volitvam na Madžarskem, ker živi pod Madžari danes približno 600.000 Slovakov. Tako piše bratislavski časopis »Slovenska politika« med drugim, da mora Slovaška budno spremljati vse pojave v madžarskem javnem življenju, čeprav same volitve niso pravo ogledalo raznih struj na Madžarskem. Če je vlada pri volitvah zmagala, to še ne more biti odločilno, kajti na Madžarskem velja pravilo, da vladine stranke pri volitvah dosega vedno uspehe. Posebna pozornost zasluži velika zmaga takimenovanih »hungaristov«, ki tvorijo jedro opozicije. Ta stranka ima podoben program, kot ga imajo narodni socialisti, in celo postanek in okrepitev te stranke spominja na narodni socializem. Zelo verjetno je, da bodo hungaristi že v kratkem času igrali v madžarskem političnem življenju veliko vlogo. V vsakem primeru se Slovaki ne smejo predati iluzijam glede hungaristov za pimer, da pridejo na oblast, ker bi ti gledali Slovaško, prav tako kot vse madžarske vlade, z očmi starega madžarskega revizionizma. Treba je ponovno poudariti tole dejstvo: Čeprav živi na Madžarskem približno 600.000 Slovakov, vendar ne bodo Slovaki imeli niti enega svojega zastopnika. Zakaj niso Madžari pustili glasovati Slovakom, je vprašanje, za katerega morajo odgovoriti Madžari.

Denarni zavodi naj se združijo

Bratislavski dnevnik »Slovak« razpravlja o vzrokih, zakaj je na Slovaškem premalo zasebne pobude pri ustanavljanju podjetij ter prihaja do zaključka, da je vzrok temu v sorazmerno visoki obrestni meri slovaškega denarstva. Dalje »Slovak« trdi, da je temu kriva velika razdvojenost na polju slovaškega denarstva. Če so na primer v kakem mestu, ki ma 12.000 prebivalcev, razen štirih trgovskih bank še tri hranilnice in dalje še trije združeni denarni zavodi, so upravni stroški tako visoki, da se obrestna mera res ne more zmanjšati. »Slovak« priporoča poenostavljenost denarstva na ta način, da se denarni zavodi združijo, kajti tako se bodo zmanjšali režijski stroški, tako pa tudi obrestna mera.

Slovaško rudarstvo v številkah

Med najbogatejše rudarske revirje spada Cips, kjer je bilo pred nekaj desetletji v pogonu 193 rudnikov. Ko je pa svetovni vojni ta rudarski revir

prišel pod upravo Vitkovskih železnih tovarnov, je po številnih rudnikih prenehalo delo in je oživelo spet šele leta 1933. V golniškem revirju je zdaj 31 rudnikov. Lansko leto so v Cipsu nakopali 5 milijonov metrskih stotov rude. Zdjai vsi rudniki delajo s polno paro in je tam zaposlenih nad 6000 rudarjev. Rudniki bakra delajo s polno paro in bodo še razširjeni tako, da bo v kratkem zaposlenih v njih nad 5000 rudarjev. Slovaki zdaj na leto izkopljejo: 9 milijonov metrskih stotov železne rude, 800.000 metrskih stotov bakrene rude, 115.000 met. stotov antimona, 8.000 met. stotov svine in 800 metrskih stotov živosrebrne rude. Precejšen pomen ima tudi proizvodnja zlata in srebra. Letna proizvodnja zlata na Slovaškem znaša 150 kg, srebra 1.000 kg. Treba pa je pri tem pripomniti, da proizvodnja teh dragih rudnin postaja čedalje večja.

Prometno ministrstvo pa je te dni poslalo v Nove Banje komisijo strokovnjakov, da ugotovi, če bi se v tem starem rudarskem mestu mogla obnoviti rudarska dela. Raziskovanja so pokazala, da so tod skrite pod zemljo še bogate zaloge premoga. Verjetno se bodo v kratkem obnovila dela v tem revirju.

Z letali in bombami nad - točo!

Posebna francoska znanstvena komisija se je že dalj časa bavila z vprašanjem, s kakšnim sredstvom bi se dalo preprečiti ogromno škodo, ki jo navadno vsako leto povzroči po vinogradnih točah. Torej spet vprašanje, kako bi človek le ugnal naravne sile! Nesreče zaradi toče so skušali obvarovati predvsem številne vinograde ob reki Rodan. Komisija je prišla do prepričanja, da je možno pregnati oblake, ki prinašajo točo, z eksplozijami, ki bi jih človek povzročal v zraku. V ta namen pa bi se moral posluževati le letal, ker se drugače ne more povzpeli v zadostne višine. Neki strokovnjak je že izumil bombo, ki more eksplozirati, ne da bi prej zadela v kak trd predmet, ali z drugimi besedami bombo, ki se avtomatsko užge med poletom v zraku. S takšnimi bombami so tudi že poskusili preganjati oblake, in so se jim ti poskusi tudi posrečili. Zato je prefekt rodanskega okrožja odredil, da se morajo nabaviti letala, ki bi bila oborožena s takšnimi »protioblačnimi« bombami, da bi na ta način obvarovali tamkajšnje bogate vinograde pred vsakoletno točo.

Pred volitvami v Miami na Floridi je tajna organizacija Ku-Klux-Klan izvajala velik pritisk na zamorske volivce. Poleg drugih groženj je pred več voliči obesila nagačenega zamorca v človeški velikosti z napisom: »Ta zamorec je volil!«

Angležinje kupijo letno 75.000.000 klobukov

Pred kratkim je nek veliki angleški časopis prinašal daljša poročila, koliko klobukov kupijo na leto Angležinje in Angleži.

Ta poročila je sestavljal eden najuglednejših londonskih časnikarjev-reporterjev, ki je svojim znancem in prijateljem — ki jih ni imel malo — zastavljal vprašanje: »Koliko klobukov kupi na leto vaša gospa?« Najprej je hotel ugotoviti v svojem širokem krogu znancev, koliko dražje je ženska moda klobukov od moške.

Nato se je časnikar po dolgem povpraševanju med svojimi prijatelji in znanci, ter manjšimi modnimi trgovci s klobuki, obrnil na velike in največje tovarne klobukov v Angliji. Posledica tega zanimivega poizvedovanja je bilo za ves London velikansko presenečenje. Po ugotovitvah tega časnikarja je namreč ničurnost angleških žensk naravnost neverjetna.

Povprečno kupi vsaka angleška lady letno pet klobukov. Petkrat na leto se vrne angleška lady domov z očarljivim smehljajem na ustnicah in s škaflo za klobuke v roki, ter postavi svojega presenečenega moža pred neprijetno dejstvo: »No, ljubi, kako ti ugaja moj novi klobuk?« Kaj naj preostane težko preizkušnemu možu, ali ženinu drugega, kakor, da reče: »Danes si spet izredno lepala.« V nasprotnem primeru prav gotovo ne izostanejo razburilivi prizori z najhujšimi očitki.

Časnikarjevo povpraševanje pri njegovih prijateljih in znancih je bila samo nekaka preizkušnja pravilnosti statistike trgovcev in tovarnarjev z modnimi klobuki. Visoka številka 75 milijonov ženskih klobukov vsako leto se je izkazala za popolnoma pravilno. Poročevalec pa se ni zadovoljil samo s tem, da bi povpraševal samo pri tistih družinah, kjer gospodične kupijo vsako leto samo po pet klobukov, ampak je obiskal tudi »bogatejše dame«, ki se ne zadovoljuje s petimi klobuki na leto. Te »dame« morajo imeti najmanj tri klobuke za zimo, dva za spomlad, potem seveda najmanj tri poletne in končno še enega ali dva klobuka za izredne priložnosti.

Marsikatero londonsko dekle pa tudi ne nosi klobuka in raje kaže na ulici svoje lepo nego-

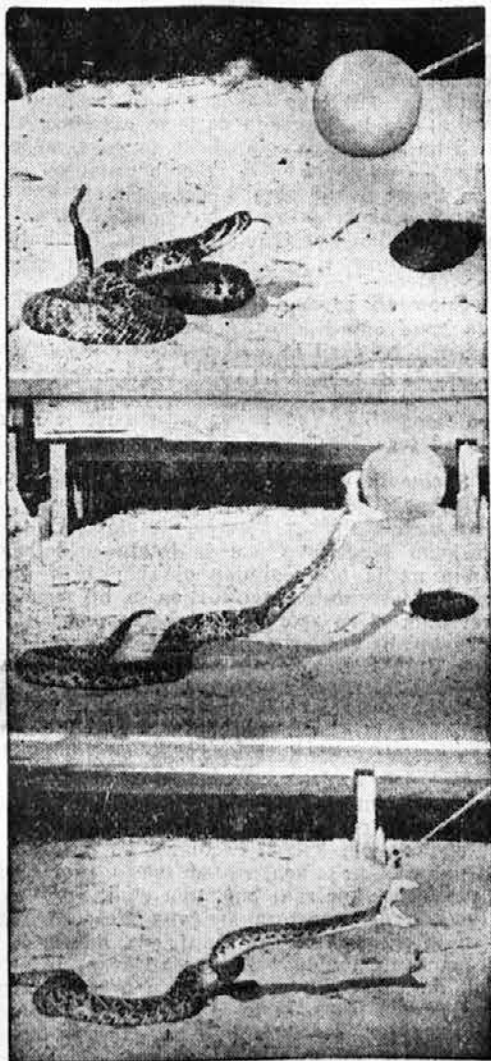
vane lase. Tem dekletom zadostuje klobuk samo za posebne prilike, na primer obisk v cerkvi. Vendar se zaradi tega angleške tovarne za klobuke nič ne bojijo, da bi propadle.

Moški v Angliji so skromnejši kakor ženske. Prav tako v Angliji, kakor v vseh drugih deželah. Po statistiki tega poročevalca si vsak Anglež letno kupi dva klobuka, čeprav se industrija klobukov trudi na vse načine, kako bi dvignila izdelavo moških klobukov. Tudi moški klobuki postajajo vsako leto pestrejši in imajo najrazličnejše barve in trakove. Ti klobuki vzbujajo sicer mnogo zanimanja, vendar ostanejo le bolj v izložbah Angleški gentlemen ne ljubi preveč pisanih pokrival.

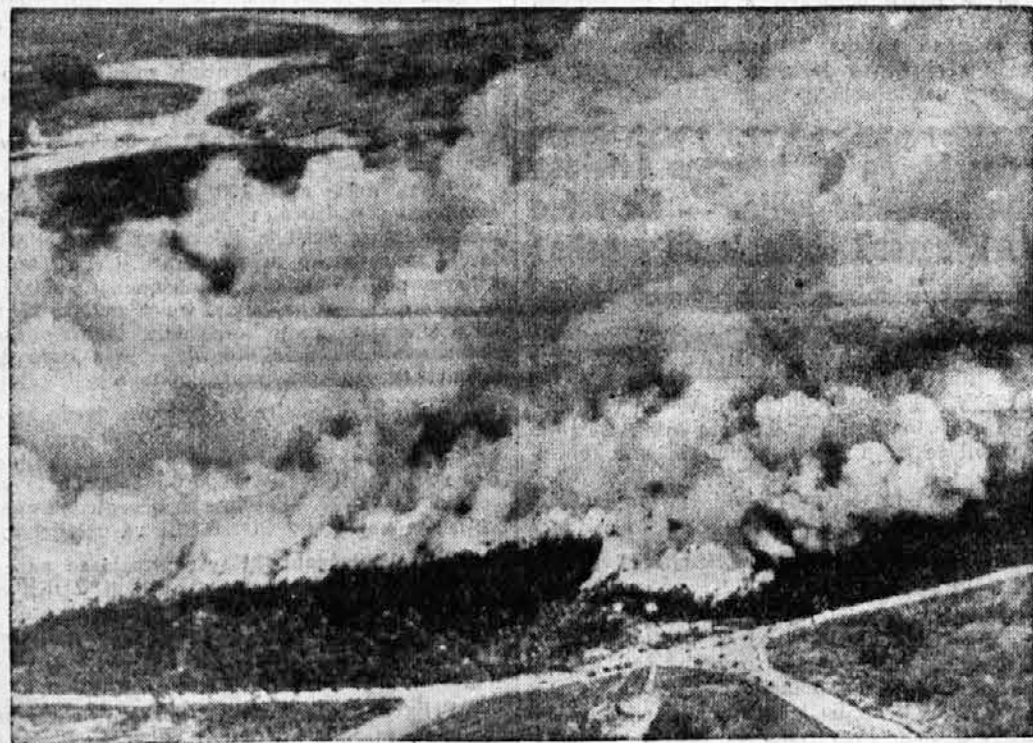
Programi Radio Ljubljana

Petek, 9. junija: 12 Iz naroda med narod (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 S pesmijo za slogo! Jugoslovanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 15 Ženska ura: Dvignil sem svoje oči k goram! (ga. ožra Orel) — 18.20 Vesel drobiž (plošče) — 18.40 O problemu borbe proti tuberkulozi (dr. R. Neubauer) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: O pomenu borbe proti tuberkulozi (dr. L. Vračinič) — 19.50 a) Zanimivosti — 20 Za kratek čas (plošče) — 20.30 Spet iz Pucelinjevih oper: Sodelujajo: ga. Ksenija Vidali, članica opere. — 21 Ado Darjan in Radijski orkester. Dirigira D. M. Siljanc — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

Sobota, 10. junija: 12 Vesel godba krajša čas — ta venček plošč igra za vas! — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Vesela godba krajša čas — ta venček plošč igra za vas! — 14 Napovedi — 17 Otroška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersson popotoval z divjimi gozmi. — Povest v nadaljevanjih: b) Striček Matiček kramlja in prepeva — 17.50 Pregled epod — 18 Za delopust igra Radijski orkester — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Osnove slovenske književnosti (dr. Pavel Breznik) Bgd — 19.50 Kalman: Fortissim! (plošče) (venček operetnih napevov) — 20 Zunanja politika (dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Slovenski humoristi IV. orkester) Vesele večer s Franom Milčinskim. Rokopis pripravil Fr. Milčinski ml., izvajajo člani rad. irr. druž., vodi Fr. Milčinski, ml. — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec (Radijski orkester).

Kača je »požrl« otroški balonček v živalskem vrtu v Newyorku, ki ga ji je na palici ponudil čuvaj. Zelo hlastno je planila po njem, pa se je tudi zelo začudila, ko je ves upadel, čim se ga je dotaknila s svojimi strupenimi zobmi.

Velikanski gozdovi v državi Massachusetts v Ameriki so začeli goreti. Požar je zajel vse ozemlje med mesti Maine in Connecticut. Slika je posneta z letala nad mestom Sandwich. V ospredju hišice neke vasi, ki so že v neposredni nevarnosti.

25

Poslednja zapoved

Tada Ronnie je hotel vsekakor še videti Courtneya, ki je bil odšel med pogovorom iz točilnice. Zato je dejal bratu: »Poslušaj, kje je Courtney? Rad bi ga videl in spregovoril z njim. Najbrž se me še kaj spominja.«

Courtney je ta trenutek ravno stopil skozi vrata. Spremljal ga je pribočnik Phipps, ki je od vrat zavpil:

»Pozor, piloti. Povelje za jutri!« Vsi letalci so se naglo gnetli v vrsto ob zidu, da bi dobili zapoved za drugi dan. Novinci so veselo razburjeni stali poleg starih članov oddelka »A« in čakali, kaj bodo zvedeli.

Courtney, katerega so vsi pozdravili, je stopil prednje in začel:

»Te zapovedi niso nobena skrivnost. Sovražnik pripravlja velik napad. Jutri morajo vsi naši v zrak. Patrolirali boste nad nemško šesto armado. Leteli boste nizko, kar se le da, in streljali iz strojníc. Potem boste bombardirali sovražnikove vozačaje in rezerve. Opozorjam vas, da boste morali leteti pod oddelki v Richterja. Zato se pazite... To je vse... Druga nimam nič.«

Piloti so bili presenečeni nad tem domačim in malo uradnim poveljem. Nekaj časa so še čakali, če bo kaj, potem so pozdravljali in se začeli razhajati.

Courtney je pri zadnjih besedah zapazil Scottovega brata Ronniea. Pustil je vse drugo vno mar in stopil k njemu. Mahnil ga je po rami in ga vprašal:

»Ti si tudi tu? Si še novinec, kaj?«

»Mlajši Scott ee je izprsil in rekel:«

»Daj Tudi jaz bom jutri letel, kajne?«

Courtney ni nič odgovoril, zakaj videl je hudi in jezni pogled, s katerim ga je

ta trenutek ob bratovih besedah meril Scott... Vedel je, kaj mu hoče Scott reči. Vse, samo brata ne pošiljati v klavnico...

Courtney je že imel dovolj pogovora. Hitro se je pozdravil z bratom in odšel v svojo pisarno.

Scott je gledal za njim. Potem je kar na lepem pustil brata, kjer je bil in jo naglo mahnil za Courtneyem.

Courtney ee je v sobi zleknil na počivalnik. Obraz mu je bil tog in kakor iz kamena. Nihče ni vedel, koliko ta človek trpi, ko mora prenašati breme toliko mladih življenj, katera pošilja v boj in smrt. Courtney se je znal obvladovati kakor malokdo. Nihče ni mogel brati z njegovega obraza, kaj se mu gnete po duši.

Nekajkrat se je nemirno prevrgel po ležišču in mračne misli so mu rojile po glavi. Pošiljati te fantiče v boj... Saj so čisto nepriljavljeni, čeprav navdušeni in polni ognja. Vedel je vnaprej, da se nobeden od njih ne bo vrnil niti iz prvega boja nad nemškimi črtami. Toda dolžnost mu je zapovedovala, da mora ravnati brezobzirno in okrutno, da mora biti zaradi te višje dolžnosti mladim, veselim, breštečim ljudem rabelj.

Kaj mu je bilo drugega na izbiro? Ali delati po zapovedi — ali se upreti in izgubiti mesto in glavo. In — navsezadnje — ali ni ta vojna in vse to krvavo žrtvovanje vendar imelo višjega, lepšega, poštenega namena? Ali niso ti fantje s svojo drzno emrtjo pripravljali lepšo bodočnost za stotisoče in milijone ljudi, ki so daleč za bojnimi črtami drhteli v etrahu in čakali, kaj bo: zmaga ali pogin?

... in videl boš sliko tistega etrašnega, kamor hočeš poslati zdaj to dete...

Ni mogel drugega, kakor dajati zapovedi. Dajati tolika veselim, mladim ljudem dan za dnem poslednjo zapoved — za smrt...

Ko je Scott vstopil, se Courtney ni niti obrnil in je molče strmel v strop. Scott je nekaj časa počakal, potem je stopil do postelje in mu naglo dejal:

»Courtney... Saj ga ne boš poslal... Ne smeš tega storiti...«

Courtney mu je hladno odvrnil, ne da bi se obrnil:

»Jutri bodo vsi leteli...«

Scott je stopil čisto do njega:

»Saj to ni mogoče. Vsi... Čemu vsi novinci? Čemu?«

Courtney je hladno, kakor je bil začel, tudi nadaljeval:

»Vsi bodo leteli... Nisem si zapovedi izmislil jaz. Mene nihče ne vpraša, kako mi je pri tem in kaj mislim.«

Scott ga je začel rotiti:

»Nikar... Saj si ga vendar videl. Otrok je še. Ni bil v zraku niti 10 ur...«

Courtney je samo zmignil z rameni in strmel dalje v strop.

Scott je začel mečkati kapo po rokah in koračil po sobi. Zraven je naglo etiskal iz sebe razburjene besede:

»Jaz ga ne bom peljal nad Richterja... Jaz ne... Dobi koža drugega... Saj vendar nisem žival. Kaj si že pozabil zadnji boj? Zamisli se za dva dni nazaj in videl boš sliko tistega etrašnega, kamor hočeš poslati zdaj to dete.«

Courtney je zdaj spregovoril čisto z uradnim glasom:

»Kapitan Scott! Ob zori budi pripravljen s svojim oddelkom. Z vsem oddelkom. V njem je, kakor se mi zdi, tudi tvoj brat.«

Scott je začel vpiti:

»Ampak Ronnie ne sme jutri leteti. Ne sme leteti!«

Courtney je zdaj tudi postal glasniji:

»Zakaj pri zlomku ne? Kaj je on kaj drugega kakor pilot. Naj se navadi. Mi smo se tudi...«

Scott se je spet ustavil pred njim: